

KEHYS ry

EU-puheenjohtajuus
EU Presidency Project 06
Call for Coherence

Johdonmukaisella kehityspolitiikalla köyhyyttä vastaan

Kansalaisjärjestöjen haaste
Suomen hallitukselle ja
Euroopan unionille
EU-puheenjohtajuuskaudella 2006

SISÄLLYS

1. JOHDONMUKAISELLA KEHITYSPOLITIIKALLA
KÖYHYTTÄ VASTAAN 2
2. TURVALLISUUS JA KEHITYS:
Konfliktinehkäisyllä kestävä kehitystä ja inhimillistä turvallisuutta . . . 4
3. KAUPPA JA KEHITYS: Markkinoiden rakenteet aiheuttavat ongelmia
köyhien maiden talouksille ja köyhälle maaseutuväestölle 6
4. YMPÄRISTÖ JA KEHITYS:
Ilmastonmuutos uhkaa ponnisteluja köyhyden poistamiseksi 8
5. SIIRTOLAISUUS JA KEHITYS:
Siirtolaisuus on osa kehityspolitiikkaa 10
6. HIV/AIDS JA KEHITYS:
HIV/aids on uhka kokonaisille yhteiskunnille kehitysmaissa 12
7. EU-PUHEENJOHTAJUUS 2006:
Kansalaisjärjestöjen yhteinen Call for Coherence -ohjelma. 14

KEHYS ry
Helsinki 2006

Kirjoittajat:

TURVALLISUUS ja kehitys: Sanna Rummakko
(Sadankomitea), Senja Korhonen
(Kansalaisjärjestöjen konfliktinehkäisyverkosto,
KATU), Päivi Kannisto (Crisis Management
Initiative ry, CMI)

YMPÄRISTÖ ja kehitys: Riitta Savikko
(Maan ystävät ry)

KAUPPA ja kehitys: Matti Hautsalo
(Kehitysyhteistyön palvelukeskus)

SIIRTOLAISUUS ja kehitys: Marja-Leena Suvanto
(Suomen Pakolaisapu ry), Siirtolaisuus ja
kehitys -teemaryhmä

HIV/AIDS ja kehitys: Mirkka Mattila (Väestöliitto),
Ulla Tervo (Suomen World Vision ry),
Tiina-Maria Levamo (Plan Suomi Säätiö)

Toimittanut: Anna Pollari (Kehitysyhteistyöjärjestöjen
EU-yhdistys, KEHYS ry)

Ulkoasu ja taitto: Veera Aalto (Indicio Oy)

Kuvitus: Marika Majjala

I. JOHDONMUKAISELLA KEHITYSPOLITIIKALLA KÖYHYTTÄ VASTAAN

Kun jollakin politiikka-alueella tehdään päätöksiä, niitä ei tehdä tyhjiössä, vaan vaikutukset näkyvät aina myös toisilla sektoreilla. Poliitiikan johdonmukaisuus, koherenssi, tarkoittaa yksinkertaisesti sitä, että nämä vaikutukset otetaan päätöksenteon eri vaiheissa huomioon.

Kehityspolitiikan johdonmukaisuus toteutuu, kun muiden politiikkalohkojen toiminta tukee tai ei ainakaan heikennä pyrkimystä kestäväan kehitykseen ja köyhyden poistami-

EU-puheenjohtajuus **06**
EU Presidency Project
Call for Coherence

seen. Kyse ei ole ainoastaan oikeudenmukaisuudesta, vaan myös tehokkuudesta ja järjen käytöstä. Kehitysapu ei yksin riitä, jos samaan aikaan keskenään ristiriitaiset politiikat heikentävät kehitysmaiden asemaa.

Kehitysyhteistyöstä kiinnostuneiden kansalaisjärjestöjen *Call for Coherence* -ohjelma Suomen EU-puheenjohtajuuskaudella 2006 haluaa tuoda politiikan johdonmukaisuuden julkiseen keskusteluun tarkastelemalla, miten eri politiikkalohkoja on tarvetta yhdenmukaistaa kehityspolitiikan tavoitteiden kanssa, minkälaisia ratkaisumalleja johdonmukaisuuden parantamiseksi on olemassa sekä miten niitä ja niiden toimeenpanoa voidaan jatkossa tehostaa. Yhteistä ohjelmaa Suomessa koordinoi Kehitysyhteistyöjärjestöjen EU-yhdistys KEHYS ry.

MITEN JOHDONMUKAISUUTEEN VOIDAAN VAIKUTTA?

Johdonmukaisuutta on tarvetta edistää kehityspolitiikan, ulkosuhteiden ja muiden politiikka-alueiden välillä. Epäjohdonmukaisuus voidaan kuitenkin nähdä myös laajempänä ongelmana: kuiluna asetettujen tavoitteiden ja todellisuuden välillä.

Ensimmäiseksi on tunnistettava ne mekanismit, jotka yhdistävät eri politiikat köyhyyteen kehitysmaissa. Tarvitaan tutkimustietoa siitä, millä voimakkuudella rikkaiden maiden päätökset eri politiikkalohkoilla käytännössä vaikuttavat kehitysmaiden asemaan. Tiedonvälitys ja keskustelun kohdistaminen epäjohdonmukaisuuksiin on tärkeää. Tulee myös luoda toimivimmat seuranta- ja arviointimekanismit.

Tämä julkaisu keskittyy kehityspolitiikan johdonmukaisuuteen viidestä näkökulmasta. Havainnollistamme johdonmukaisen politiikan tärkeyttä osoittamalla erilaisia yhteyksiä EU:n kauppaa, ympäristö-, siirtolaisuus-, HIV/aids- ja turvallisuuspolitiikan sekä kehityspolitiikan välillä. Kirjoittajat ovat koonneet jokaisen teeman alle kansalaisjärjestöjen ehdotukset johdonmukaisuuden edistä-

miseksi. Päätöksentekijöiden vastuu on huolehtia johdonmukaisemman politiikan toimeenpanosta YK:n vuosituhatvoitteiden saavuttamiseksi.

EU ON SITOUTUNUT KEHITYSPOLITIIKAN JOHDONMUKAISUUTEEN

Kehityspolitiikan johdonmukaisuus mainitaan periaatteena ensimmäisen kerran Maastrichtin sopimuksessa (1992) eli sopimuksessa Euroopan unionista. Sen mukaan kaikkien EU-politiikkojen tulee olla yhtenäisiä ja samansuuntaisia kehityspolitiikan tavoitteiden kanssa. Sopimus sisältää nykyisen lainsäädännön mukaiset EU:n kehitysyhteistyön raamit.

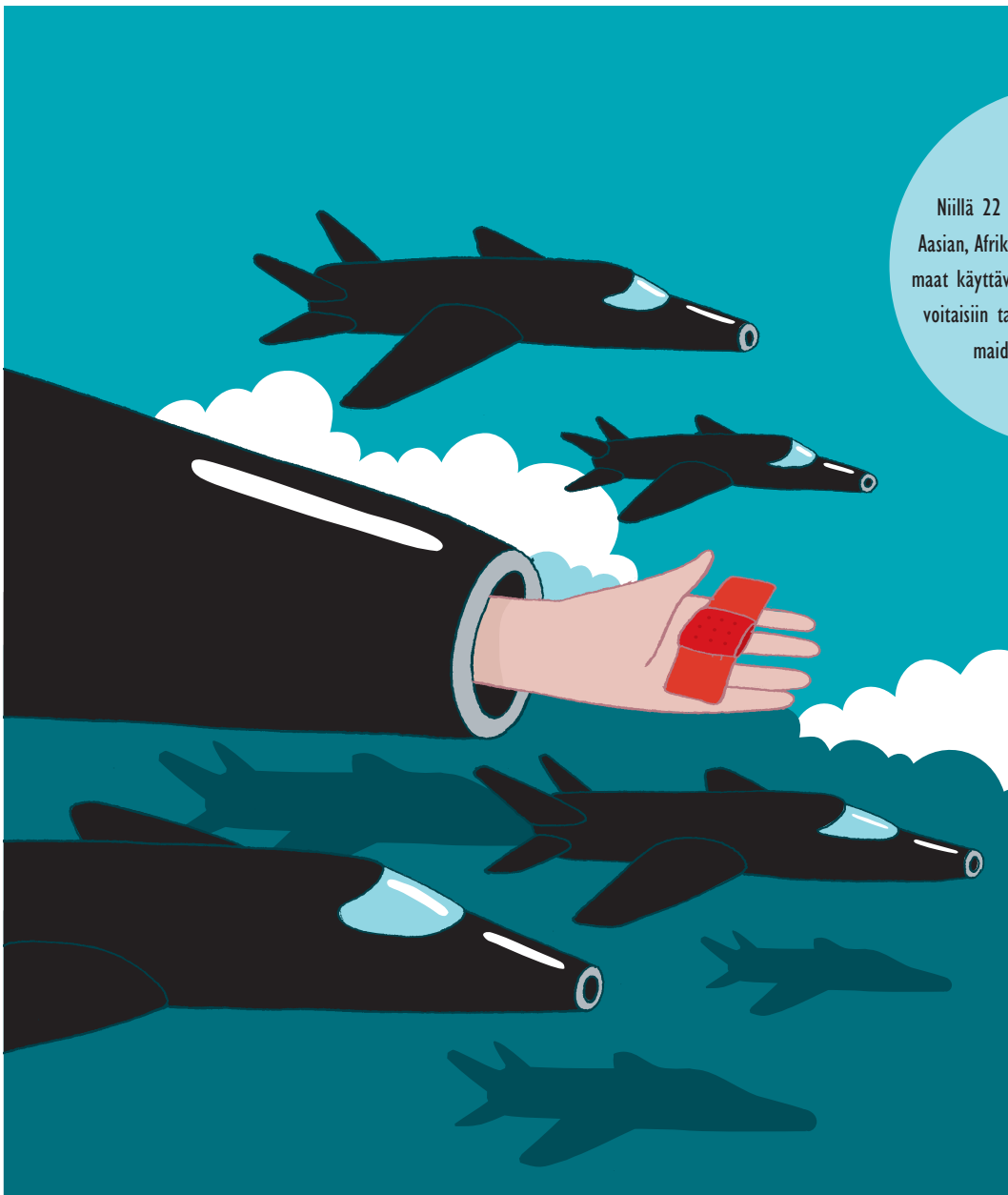
EU:n kehityspoliittisen julkilausuman (2005) mukaan EU:n tulee ottaa huomioon, jos mahdollista, kehityspolitiikan tavoitteet kaikkien niiden politiikkojen toimeenpanossa, jotka todennäköisesti vaikuttavat kehitysmaihin. *Euroopan konsensus kehityspolitiikasta* -julkilausuma ei ole osa EU:n lainsäädäntöä, mutta se on korkean tason poliittinen linjaus, joka määrittelee EU:n kehityspoliittisen strategian. Se sitoo ennen kaikkea komissiota asetettujen poliittisten tavoitteiden saavuttamisessa.

Toukokuussa 2005 annetuissa neuvoston päätelmissä vahvistetaan myös sitoumus toteuttaa komission Policy Coherence for Development -tiedonannossa esitetyt tavoitteet. Tiedonannon mukaan EU:n tulee seurata ja edistää kehityspolitiikan johdonmukaisuutta 12 prioriteettialueella mukaan lukien kampanjamme teemat: kauppa, ympäristö, turvallisuus sekä siirtolaisuus.

EU:n sitoutuminen politiikan johdonmukaisuuteen on viime aikoina vahvistunut, mutta toimeenpanoa, seuranta- ja arviointia tulee kehittää. Unioni on maailman suurin virallisen kehitysavun antaja. Se on voimakas globaali toimija, jolla on halutessaan mahdollisuus toimia tehokkaasti köyhyyttä ja eriarvoisuutta vastaan. EU on osoittanut tahtoa kehityspolitiikan johdonmukaisuuden parantamiseksi. Seuraavana askeleena tavoitteet on muutettava todellisuudeksi.

VAATIMUKSEMME:

- EU:n tulee saavuttaa yhteinen tavoite: 0,7 prosenttia bruttokansantulosta viralliseen kehitysapuun vuoteen 2015 mennessä. Kaikkien niiden jäsenmaiden, jotka eivät ole tässä vielä onnistuneet, täytyy asettaa selkeä aikataulu tavoitteen saavuttamiseksi.
- Kehityspolitiikan tulee olla itsenäinen politiikkalohko, jonka päätavoite on köyhyyden poistaminen. Kehityspolitiikka arvoineen ja tavoitteineen ei saa olla alisteinen ulko-, turvallisuus- tai kauppapolitiikalle.
- Kehityspolitiikan tavoitteet tulee integroida EU:n ulko- ja sisäpolitiikkaan, niin että nämä politiikat tukevat, eivät heikennä, kestävää kehitystä ja köyhyyden poistamista. Jotta politiikan johdonmukaisuus toteutuisi, ennakoivia mekanismeja, ohjelmointityökaluja, koordinaatiota ja muita institutionaalisia mekanismeja täytyy tehostaa.
- Kansalaisyhteiskunnan rooli ja asian- tuntemus politiikkajohdonmukaisuuden tutkimuksessa, toimeenpanossa ja seurannassa täytyy tunnustaa.
- EU:n tulee edistää kehitysmaiden tahtoa ja kykyä toimeenpanna ne kansainväliset sopimukset, joihin maat ovat sitoutuneet mukaan lukien köyhyyden vähentämisstrategiat.

TIESITKÖ?

Niillä 22 miljardilla dollarilla, jotka Aasian, Afrikan ja Latinalaisen Amerikan maat käyttävät vuosittain sotilasmeneihin, voitaisiin tarjota peruskoulutus näiden maiden jokaiselle lapselle.

KASVAVILLA SOTILASMENOILLA EI RATKAISTA ONGELMIA

Tällä hetkellä on käynnissä noin 20 pitkittynyttä sotaa tai aseellista selkkausta, joista suurin osa on kehitysmaissa käynnissä olevia sisällissotia. Näissä maissa myös järjestäytyneet rikollisuus sekä ase- ja huumekauppa hallitsevat yhteiskunnan elämää. Tutkimusten mukaan maalla, jonka BKT henkilöä kohden on 250 dollaria, on 15 prosentin mahdollisuus joutua uudelleen sotaan. Sen sijaan maalla, jonka BKT on 5000 dollaria, mahdollisuus on alle prosentin. Konfliktikierteen aiheuttamista ongelmista kärsii erityisesti kehitysmaiden köyhä siviiliväestö, etenkin naiset ja lapset.

Terrorismin vastaisen sodan myötä maailman yhteenlasketut sotilasmeneot ovat nousseet lähes kylmän sodan huippuvuosien tasolle. Vuonna 2004 käytettiin ennätysmäiset 1000 miljardia dollaria. Kokemukset konflikteista kuitenkin osoittavat, että uusia uhkia ei torjuta aseellisilla keinoilla. Erityisesti terrorismin vastaisessa toiminnassa kehityspolitiikka sekä ihmisoikeuksien ja oikeusvaltion edistäminen ovat ensisijaisia. EU:n tulee huomioida, että terrorismin vastaisen toiminnan klausuulit eli lisäpykälät, jotka on lisätty kolmansien maiden kanssa solmittuihin kumppanuussopimuksiin, ovat aina alisteisia varsinaisille kehitysyhteistyötoiminnoille.

EU:N NYKYSÄÄNNÖT EIVÄT ESTÄ ASEKAUPPAA KONFLIKTIALUEILLE

Erilaiset pienaseet tappavat puoli miljoonaa ihmistä vuodessa. Aasian, Afrikan ja Latinalaisen Amerikan maat käyttävät vuosittain 22 miljardia dollaria

2. TURVALLISUUS JA KEHITYS

KONFLIKTINEHKÄISYLLÄ KESTÄVÄÄ KEHITYSTÄ JA INHIMILLISTÄ TURVALLISUUTTA

”Turvallisuus on kehityksen ennakoedellytys”, todetaan Euroopan unionin turvallisuusstrategiassa (2003). Alueelliset konfliktit, pienaseiden leviäminen, järjestäytyneet rikollisuus ja terrorismi ovat uhkia valtioiden ja ennen kaikkea yksilöiden turvallisuudelle ja kestäväälle kehitykselle. Samalla ne ovat este YK:n vuositavoitteiden saavuttamiselle. Jotta EU pystyisi tehokkaasti torjumaan uhkia, jotka vaikuttavat myös Euroopan turvallisuuteen, sen tulisi toimia niiden alkusyiden ratkaisemiseksi. Näitä syitä ovat muun muassa köyhyys, huono hallinto ja eriarvoisuus.

Tämä tarkoittaa inhimillisen turvallisuuden edistämistä, mikä tapahtuu erityisesti kehityspolitiikan ja siviilikriisinhallinnan avulla sekä huomioimalla kehityspoliittinen näkökulma Euroopan turvallisuus- ja puolustuspolitiikassa. Inhimillinen turvallisuus tarkoittaa yksilön vapautta perusturvattomuudesta ja ihmisoikeuksien loukkauksista. Lyhytnäköinen omien etujen ajaminen ei edistä kestäväää turvallisuutta. Inhimillinen turvallisuus on nykymaailman reaaliolitiikkaa.

sotilasmienoihin. EU on maailman kolmanneksi suurin aseiden viejä. Vuosina 1994–2001 EU vei pienaseita kehitysmaihin noin 10 miljardin dollarin edestä. Asekauppa on toistaiseksi jäsenmaiden kansallisessa päätösvallassa, mutta EU:lla on yhteiset asekaupan käytännösäännöt. Suositusten tasoisilla säännöillä ei ole kuitenkaan pystytty estämään aseiden kauppaa konfliktialueille ja ihmisoikeuksia loukkaaviin maihin.

Johtavien ihmisoikeus- ja kehitysjärjestöjen tuottama ”Guns or Growth?”-raportti (2004) osoittaa, että useimmat hallitukset eivät konsultoi kehitysyhteistyöstä vastaavaa ministeriötä myöntäessään lupia asekauppaan, vaikka useissa tapauksissa aseet menevät samaan maahan, jolle hallitus antaa myös kehitysapua. Erityisesti pienaseiden kauppa kehitysmaiden konfliktialueille syö resursseja, jotka tulisi suunnata kehitykseen, koulutukseen ja terveydenhuoltoon.

EU on turvallisuusstrategiassaan poliittisesti sitoutunut konfliktinehkäisyyn. Asekaupan rajoittaminen konfliktialueille, kehitysmaihin ja ihmisoikeuksia loukkaaviin tai heikkoihin valtioihin olisi konkreettista konfliktinehkäisyä. Tässä mielessä EU:n syksyllä 2005 ottama myönteinen kanta globaalin asekauppasopimuksen, Arms Trade Treatyn, peruseräaatteita kohtaan on tärkeä.

EU:n turvallisuusstrategia luo mielikuvan globaalista toimijasta, joka edistää rauhaa ja turvallisuutta sekä pyrkii ehkäisemään aseellisia konflikteja poliittisin keinoin. Käytännössä EU:n turvallisuus- ja puolustuspoliittisista toimista osa on kuitenkin sellaisia, jotka eivät edistä kestävästä kehitystä eivätkä inhimillistä turvallisuutta. EU:n tulee edistää kokonaisvaltaisia kehitysohjelmia, joissa huomioidaan kaikki politiikkalohkot ja konfliktinehkäisyn mahdollisuudet. Lisäksi EU:n instituutioiden välistä yhteistyötä tulee kehittää niin, että Euroopan turvallisuus- ja puolustuspolitiikan alla toteutettavasta ja jäsenmaiden vastuulla olevasta lyhytkestoisesta kriisinhallinnasta voidaan sujuvasti siirtyä pitkäkestoiseen jälleenrakennukseen, josta pääasiassa komissio vastaa.

VAATIMUKSEMME:

- EU:n tulee yhtenäisenä rintamana edistää laillisesti sitovaa, asekauppaa säätelevää Arms Trade Treaty -sopimusaloitetta. EU:n sisäisen aseviennin käytännösääntöjen noudattamista on vahvistettava kaikissa jäsenmaissa. Eri politiikkalohkojen välille on kehitettävä tehokkaampia konsultointimekanismeja.
- Kehityspolitiikan huomioiminen Euroopan turvallisuus- ja puolustuspolitiikassa edellyttää kokonaisvaltaista toimintaa, erityisesti EU:n instituutioiden välisen yhteistyön syventämistä. Suurin vastuu tästä on jäsenvaltioilla, joiden tulee edistää yhdenmukaisuutta sekä EU:n instituutioiden että muiden jäsenvaltioiden toimintojen kanssa.
- EU:n on kehitettävä mekanismeja kuten varhaisvaroitusjärjestelmät, joilla konfliktinehkäisy ja kriisinhallinta voidaan kytkeä tehokkaammin yhteen.
- EU:n tulee lisätä yhteistyötä kansalaisjärjestöjen kanssa ja hyödyntää kansalaisjärjestöjen tietotaitoa parantaakseen toimintaansa konfliktinehkäisyssä ja siviilikriisinhallinnassa.
- EU:n tulee huolehtia, että kehityspolitiikan ja turvallisuuspolitiikan koherenssi toteutuu valmisteilla olevan terrorisminvastaisen strategian toimeenpanovaiheessa. Terrorismia voidaan ehkäistä vain pureutumalla sen alkusyihin, kuten köyhyyteen ja eriarvoisuuteen. Pelkkä valvonnan lisääminen ei riitä.

TURVALLISUUS JA

HIV/AIDS

Konfliktit lisäävät HIV/aidsin leviämisen riskiä, sillä konfliktin jälkeinen rakennustyö tuo alueelle sotilaita ja ulkopuolisia avustusjärjestöjä. Konfliktin päättymisen lisää liikkuvuutta ja syntyvyyttä. EU:n tulisi integroida HIV/aidsin ehkäisytyö jälleenrakennusohjelmiinsa. Esimerkiksi Indonesian Acehissa konfliktin ja tsunamin jälkeinen tilanne sisältää useimmat aidsin leviämisen riskitekijät, ja siksi ehkäisemään työhön pitäisi nyt kiinnittää huomiota.

YMPÄRISTÖ

Henkilömiinat, kranaatit, raketit ja rypälepommit tappavat ja vammauttavat siviilejä vielä sodan päätyttyä. Monissa kehitysmaissa sotien räjähtävät jäänteet estävät pakolaisten paluun ja aiheuttavat valtavia sairaus- ja raivauskuluja. Henkilömiinojen lisäksi EU:n tulee edistää myös muiden humanitaarisen oikeuden vastaisten ase- ja ammustyyppien kuten köyhdytetyn uraanin ja rypälepommien täyskieltoa sekä sotaromun raivauksen riittävän nopeassa aikataulussa.

SIIRTOLAISUUS

Aseellisten konfliktien ja pakolaisuuden yhteys on ilmeinen. Pakolaisvirtojen ehkäiseminen edellyttää riittävien voimavarojen jakamista konfliktinehkäisyyn ja siviilikriisinhallintaan. EU:n on kannettava vastuuta konfliktinjälkeisestä jälleenrakennuksesta demokratiaa ja oikeusvaltiota edistävin siviilikeinoin, jotta pakolaisilla olisi mahdollisuus palata kohtuullisessa ajassa.

KAUPPA

Maailmankaupan eriarvoistavien rakenteiden purkaminen on tärkeä osa inhimillisen turvallisuuden edistämistä. EU:n on erityisesti pidättäydyttävä asekaupasta epädemokraattisiin kehitysmaihin, jotka käyttävät huomattavan osan budjetistaan sotilasmienoihin. Usein nämä valtiot toimivat myös terrorismin kasvualustana. EU:n tulee politiikallaan selkeästi viestittää, että lyhyen tähtäimen kauppoliittiset edut eivät ohita ihmisoikeus- ja kehityspoliittisia näkökohtia.

3. KAUPPA JA KEHITYS

Samalla kun kauppapolitiikan merkitys kasvaa globaalitalouden sääntelyssä, sen köyhdyttämiseen liittyvät vaikutukset lisääntyvät. Keskustellaanpa sitten tuontitulleista, kotimaisista maataloustuista, työvoiman liikkumisesta, peruspalvelujen tuottamisesta tai sademetsissä toimivasta hakkuuteollisuudesta – kaikki kauppalliseen vaihtoon liittyvät kysymykset ovat kehityspolitiikkaa. Itse asiassa kehityskysymykset läpileikkaavat niin kokonaisvaltaisesti kauppapolitiikan neuvottelualueita, että kaikki paitsi teollisuusmaiden kahdenvälisiä sopimuksia koskeva kauppapolitiikka on kehityspolitiikkaa – hyvää tai huonoa sellaista.

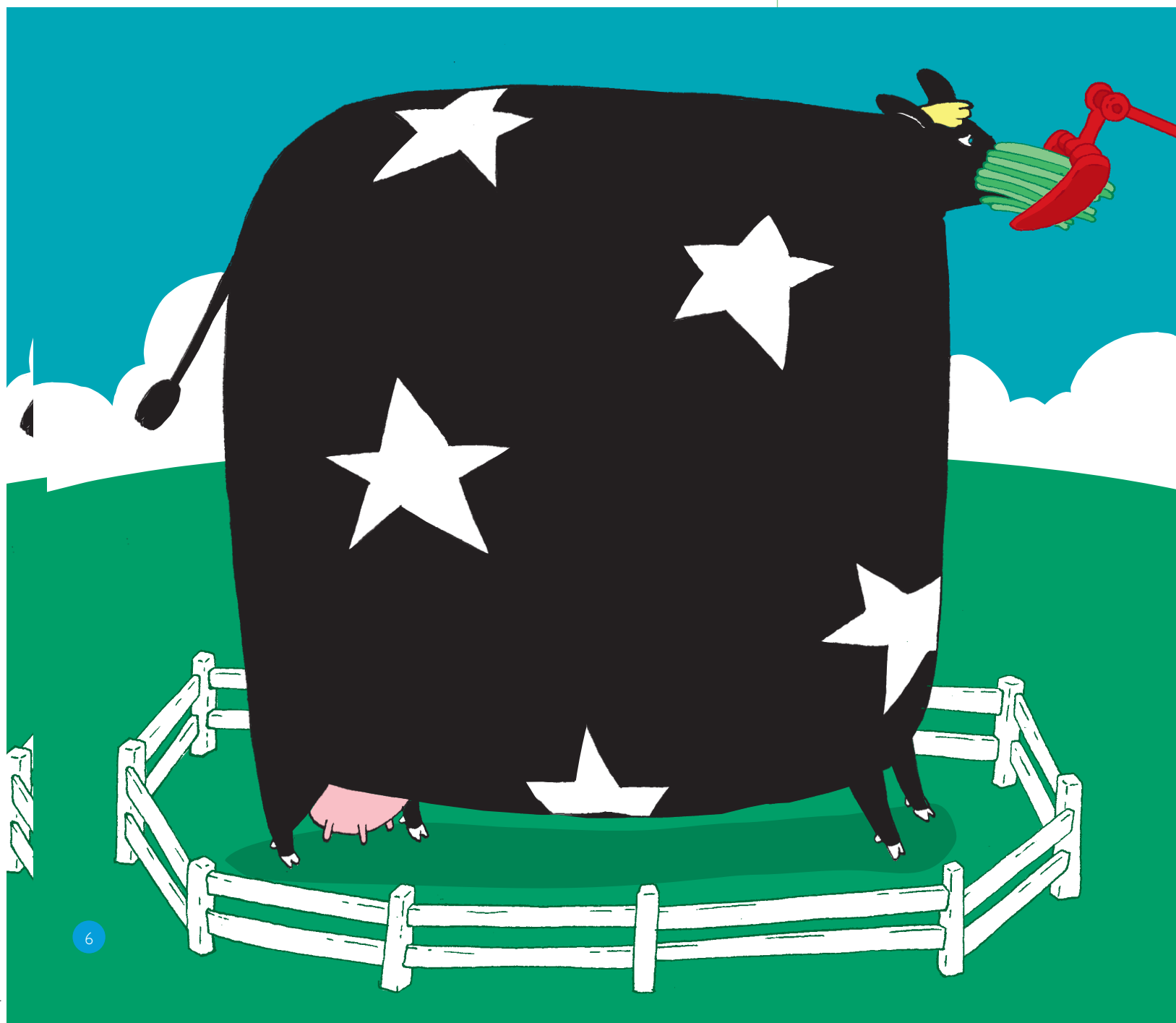
Kauppapolitiikassa on kyettävä näkemään kokonaisuus köyhimpien maiden kannalta, koska päätös yhdellä neuvottelujen osa-alueella vaikuttaa usein muihin talouden segmentteihin. Muista EU-jäsenmaiden ulkosuhteisiin liittyvästä politiikasta poiketen kauppapolitiikkaa toteutetaan keskitetysti Euroopan komission kautta. Kauppapolitiikan läpinäkyvyys on ollut poikkeuksellisen huonoa, sillä komissio on pyrkinyt pitämään jäsenmaat loitolla sen kovasta ytimestä. Jäsenmaiden tulisi pystyä

TIESITKÖ?

WTO:n palvelukauppasopimus (GATS) on lisännyt globaalien hypermarketketjujen valtaa ja ne määrittävät lisääntyvästi kehitysmaiden paikallistuottajien toimintaympäristöä. Keniassa pienviljelijöiden osuus puutarhatuotteista laski 70 prosentista 18 prosenttiin 90-luvun lopulla.

Suurtilallisten ja vientiyhtiöiden osuus tuotannosta on nyt yli 80 prosenttia.

valvomaan suuremmin kauppapolitiikan toteuttamista EU:n sisällä. Kuitenkin myös jäsenmaiden omat virkamiehet suhtautuvat usein suojelevasti omaan vastuualueeseensa. He eivät näe sitä köyhdyttämisen lopettamisen kannalta merkittävänä kenttänä, joka tulisi avata suoralle kansalaiseskustelulle.

MARKKINOIDEN RAKENTEET AIHEUTTAVAT ONGELMIA KÖYHIEN MAIDEN TALOUKSILLE JA KÖYHÄLLE MAASEUTUVÄESTÖLLE

Kaupan vapauttamisella on parhaimmillaankin vain marginaalinen vaikutus pääomien puutteeseen, josta köyhimmät maat kärsivät. Liian aikainen keskittyminen kaupan kasvattamiseen ei ole järkevää politiikkaa näissä maissa; niiden kroonista resurssivajetta olisi helpotettava sisäisellä kasvulla tai ulkopuolisella rahoituksella ennen kuin kaupasta hyötyminen on mahdollista. Lisäksi on huomioitava kaupan rakenteiden tulonjakovaikutukset: Jos paikallinen eliitti käyttää valuuttatulonsa ulkomaisten luksushyödykkeiden ostamiseen, tuotannon arvosta jää vain murto-osa paikalliseen käyttöön. Tulos olisi toinen, jos nämä tulot investoitaisiin paikallisesti.

Kansainvälinen talous- ja kauppapolitiikka vaikuttaa maaseudun köyhyyteen erityisesti rajoittamalla maiden mahdollisuutta suunnitella ja toteuttaa omaa maatalouspolitiikkaansa ja ylipäätään ohjata maaseutukehitystään omien tarpeidensa mukaan. Sekä kehitysrahoituslaitosten luotonantokriteerit että kauppasopimukset kaventavat hallitusten mahdollisuuksia toimia maaseudun kannalta olennaisilla sektoreilla. Kotimaisten markkinoiden suojaaminen tuonnilta ja maataloustukien, rahoituksen ja muiden palveluiden järjestäminen viljelijöille vaikeutuvat. Tällainen poliittisen liikkumavaran kapeneminen vähentää myös mahdollisuuksia sellaisiin demokraattisiin prosesseihin, joissa eri kansalaisryhmät pääsisivät ilmaisemaan mielipiteitään ja vaikuttamaan toteutettavan politiikan suuntaan ja sisältöön.

Köyhä maaseutuväestö kärsii myös suoraan kaupan rakenteista, joiden vaikutuksesta heidän tuottamiensa hyödykkeiden hinnat ovat kohtuuttoman alhaiset ja vaihtelevat lisäksi odottamattomasti. Maataloustuotteiden ja perushyödykkeiden alhaiset hinnat johtuvat osittain yltarjonnasta ja osittain tuotteiden maailmanmarkkinoiden keskittymisestä muutamien yritysten käsiin. Hintojen laskua on entisestään kiihdyt-

tänyt perushyödykkeiden markkinoita säädelleiden kansainvälisten sopimusten purkaminen 1980-luvun lopussa.

Yltarjonnin syyt juontavat juurensa paitsi siirtomaa-aikaan myös vallitsevaan talouskehityksen malliin, jonka myötä kehitysmaat ovat keskittyneet sellaisiin tuotannonaloihin, joiden avulla ne toivovat saavansa nopeasti valuuttatuloja ja pystyvänsä maksamaan ulkomaiset velkansa. Teollisuusmaiden suojatullit ja tukiaiset omalle maataloudelleen ja teollisuudelleen ovat estäneet kehitysmaita monipuolistamasta tuotantoaan ja nostamasta tuotteidensa jalostusastetta.

Maataloustuotteiden maailmanmarkkinoiden rakennetta voi luonnehtia oligopolistiseksi: useimpien tuotteiden markkinoita hallitsee vain muutama suuri yritys. Samat yritykset hallitsevat lisäksi usein koko ketjua siementen ja lannoitteiden kaupasta tuotteiden jalostukseen ja jopa vähittäismyyntiin. Nämä yritykset pystyvät pitkälti sanelemaan tuotteiden hinnat itselleen edullisella tavalla. Etenkin kehitysmaiden omilla markkinoilla hintoja alentaa myös dumpkaus eli tuettu tuonti teollisuusmaista (ja myös toisista kehitysmaista). Ongelmana on, että muun muassa Maailman kauppajärjestö WTO:n sopimusten vuoksi maat eivät voi suojata omia markkinoitaan riittävästi tuonnilta, vaikka se vahingoittaisi niiden omia, köyhimpiä tuottajia.

VAATIMUKSEMME:

- Kehitysmaille tulee taata riittävä poliittinen liikkumavara kauppakysymyksissä ja erityisesti maatalouspolitiikassa.
- Niin WTO:ssa kuin EU:ssa tulee ajaa läpinäkyvämpää ja demokraattisempaa päätöksentekokulttuuria.
- Kaupasta tulee tehdä köyhyyden poistamisen väline eikä itseisarvoisen päämäärä, jotta kehitysmaat voivat politiikassaan keskittyä olennaiseen.

KAUPPA JA

SIIRTOLAISUUS

Kauppasopimukset vaikuttavat ihmisten liikkumiseen kahdella tavalla. Huonot, paikallisesti köyhdyttävät kaupan rakenteet johtavat siirtolaisuuteen, lailliseen tai laittomaan. Toisaalta palvelukaupan alla määritellään, mitkä ammattiryhmät pystyvät liikkumaan yritysten mukana. Toistaiseksi suuryritysten johtoeliitille ja miesvaltaisille aloille tämä on helpompaa. Jos naisvaltaisilla aloilla toimivat opettajat ja sairaanhoitajat liikkuisivat paremmin, se lisäksi palkkojen palautusvirtoja kehitysmaiin, mikä on tärkeä tulonlähde, mutta toisaalta kiihdyttäisi aivovuotoa teollisuusmaiin.

TURVALLISUUS

Köyhdyttävät kaupan rakenteet luovat maaperää turvallisuusriskeille, olivatpa ne sitten ideologisiin ääriilikkeisiin liittyviä tai maailmanlaajuisia epidemiariskejä. Jos rikkaat valtiot harjoittavat itsestä ja WTO:n jäsenmaiden poliittista liikkumavaraa rajoittavaa kauppapolitiikkaa, vieraannutetaan köyhät maat ja niiden syrjäytyneimmät väestönosat.

YMPÄRISTÖ

Kauppasopimusten alla säädellään niin kalastusoikeuksia, metsähakkuita, kuljetusteollisuutta kuin mineraalien louhintaakin. Ei ole juuri ympäristövaikutteista kaupallista toimintaa, joka ei liittyisi kauppaneuvottelujen piiriin. WTO-sopimukset eivät tästä huolimatta ole millään tavoin sidoksissa olemassa oleviin monenkeskeisiin tai kahdenvälisiin ympäristösopimuksiin.

HIV/AIDS

Monikansallisten lääkeyritysten patenteja suojeleva WTO:n henkisen pääoman sopimus (TRIPS) rajoittaa kehitysmaiden mahdollisuutta hankkia toisen sukupolven aids-lääkkeitä tehokkaimmalla ja halvimmalla mahdollisella tavalla. Nyt maat joutuvat turvautumaan hitaaseen ja monimutkaiseen erillisprosessiin näiden lääkkeiden hankinnassa sen sijaan, että voisivat hankkia geneeriset lääkkeet suoraan soveliaimmalta kehitysmaatuottajalta.

4. YMPÄRISTÖ JA KEHITYS

ILMASTOMUUTOS UHKAA PONNISTELUJA KÖYHYHDEN POISTAMISEKSI

Jos päästöjä ei tuntuvasti vähennetä, sadan vuoden aikana ilmastonmuutos tulee jaltistamaan miljoonia ihmisiä tulville, kymmeniä miljoonia nälähädälle, satoja miljoonia malarialle ja melkein kolme miljardia vesipulalle. Ilmastonmuutos uhkaa mitätöidä työn inhimillisen kehityksen puolesta ja eriarvoistaa ihmisiä entisestään.

Määrätietoista ilmastopolitiikkaa tarvitaan, jotta saavutetaan globaalit oikeudenmukaisuuden tavoitteet. Ilmastonmuutoksesta kärsivät eniten maailman köyhät, jotka ovat syyttömiä lähinnä teollisuusmaiden aiheuttamaan ongelmaan. Ilmastonmuutos uhkaa tehdä ponnistelut köyhyden poistamiseksi mahdottomaksi. Ilmastonmuutos ja siihen liittyvät poliittiset prosessit ovat kytköksissä kaikkiin YK:n vuosituhattulituksen tavoitteisiin.

Euroopan unioni on alusta asti ollut keskeinen eteenpäin vievä voima kansainvälisessä ilmastopolitiikassa. EU:n päämäärätietoiset neuvottelut ovat esimerkiksi mahdollistaneet kehitysmaiden osallistumisen Kioton pöytäkirjaan. Eurooppa-neuvosto vahvisti maaliskuussa 2005 EU:n ilmasto- ja energiapolitiikan keskeiseksi tavoitteek-

si ilmaston lämpenemisen rajoittamisen alle kahteen asteeseen esiteolliseen aikaan verrattuna. Tähän tavoitteeseen päästään vain, jos EU ja muut teollisuusmaat vähentävät päästöjään vähintään 30 prosenttia vuoteen 2020 ja 80 prosenttia vuoteen 2050 mennessä.

KEHITYKSEN SUUNNAKSI HAAVOITTUVUUDEN VÄHENTÄMINEN

Akuutti kysymys on se, millaista kehitystä tavoitellaan. Miten edistää kehitystä edistämättä ilmastonmuutosta? Jos kehityksen nimissä tavoitellaan vain nykytavoitteen määrättyä talouskasvua, onko ilmastonmuutoksen torjunta ylipäättään edes mahdollista.

Ilmastonmuutokseen ja köyhyteen liittyvien ongelmien yhtäaikaista ratkaisemista globaalilla tasolla voi johtaa sekä hyvinvoinnin lisääntymiseen että ympäristön tilan paranemiseen. Ilmastonmuutokseen sopeutumisessa keskeisiä ovat paikallistason käytännöt, jotka lisäävät ihmisten, erityisesti naisten, osallistumismahdollisuuksia yhteiseen päätöksentekoon. Ruoka- ja vesiturvan parantaminen, maanomistusoikeuksien ja muiden resurssien oikeudenmukainen jako sekä vedenkäytön tehostaminen auttavat perustavien tarpeiden turvaamisessa. Lisäksi elinkeinorakenteen monipuolistuminen vähentää yhteisöjen haavoittuvuutta, kun koko väestön toimeentulo ei riipu yhdestä tulonlähteestä.

ETELÄ-AFRIKASSA JA MOSAMBIKISSA OPETELLAAN ELÄMÄÄN ILMASTONMUUTOKSEN KANSSA

Havaintoaineisto Afrikan ilmastosta viimeisten 30–40 vuoden ajalta osoittaa, että ilmastonmuutos on siellä jo alkanut. Jos kehitys jatkuu nykyisellään, ilmastomallit ennustavat Saharan eteläpuolisen Afrikan olevan vuoteen 2050 mennessä 0,5–2 astetta lämpimämpi ja nykyistä kuivempi. Sisämaassa sadetta saadaan 10 prosenttia nykyistä vähemmän, ja suurempi haihdunta pahentaa vesipulaa. Äärimmäiset sääilmiöt, kuten kuivuus-

TIESITKÖ?

Maailman terveysjärjestön WHO:n mukaan ilmastonmuutoksen takia kuolee vuosittain jo nyt 150 000 ihmistä. Yksi suomalainen tuottaa vuodessa enemmän ilmastopäästöjä kuin 140 tansaniaalaista yhteensä.

kaudet ja tulvat, yleistyvät ja vuodenaikaisvaihtelut muuttuvat nykyisestä.

Ilmastonmuutos koskettaa jo nyt ihmisten arkipäivää. Esimerkiksi Sahelissa, Afrikan sarvessa ja eteläisessä Afrikassa ihmisten on pakko opetella elämään ilmastonmuutoksen seurausten kanssa. Ruokaturvan saavuttaminen näillä alueilla voi olla hyvin vaikeaa ja humanitaariset kriisit voivat pahentua.

Sheffieldin yliopiston Adaptive-pro-

jekti pyrkii selvittämään, miten ihmiset selviävät ympäristössä tapahtuvista muutoksista. Tutkijat ovat tutustuneet ihmisten elämään Etelä-Afrikassa sekä naapurimaassa Mosambikissa. Lehurutshessa ihmiset ovat havainneet jaksoittaisten kuivuuskausien yleistyneen. Samoin Dzananissa maanviljelijät kärsivät yleistyvistä ja pahenevasta kuivuudesta. Uthukelassa maaseudun asukkaat kokevat sadekausien ja muiden vuodenaikaisvaihtelujen entisestään voimistuneen. Manjaczessa, Mosambikissa, äärimmäiset sääilmiöt, tulvat ja kuivuuskaudet, vaikuttavat rajusti ihmisten elämään.

Lähde:

Simms, Andrew, Reid Hannah & Magrath, John (toim.) 2004. Up in Smoke? London: new economics foundation, nef.

VAATIMUKSEMME:

- Kehityshankkeissa pitää varautua nykyisiin ja tuleviin ilmastoriskeihin. Varautuminen ilmastonmuutokseen on kustannustehokkaampaa kuin tuhojen korjailu. Ilmastonmuutosnäkökulma tulee integroida osaksi maankäytön suunnittelua, katastrofivalmiusstrategioita ja infrastruktuurin suunnittelua sekä hankkeiden ympäristövaikutusten arviointeja.
- Ilmastohankkeille tulee asettaa samantyyppiset kriteerit kuin kehitysavulle. Esimerkiksi Kioton pöytäkirjan puhtaan kehityksen mekanismin (Clean Development Mechanism) alaisten päästövähennyshankkeiden tulee aidosti tukea kestävästä kehitystä. Teollisuusmaat voivat näillä hankkeilla hankkia päästöoikeuksia itselleen. Mekanismin yleinen ongelma on kuitenkin se, että hankkeissa korostuu teollisuusmaiden intressi saada halpoja päästöoikeuksia, ei köyhyyden vähentämisen ja kestävä kehityksen edistäminen ilmastonmuutoksen torjumisen ohella.
- Eri instanssien kuten Euroopan investointipankin jakamia kehitysyhteistyörahoja tulee suunnata kestävästi esimerkiksi uusiutuvien energialähteiden ja energiansäästön tukemiseen fossiilienergiainhankkeiden sijasta.
- Ilmastonsuojeluun sitoutuneiden kehitysmaiden ja teollisuusmaiden kesken tulee kehittää uusi yhteistyöhön ja jakamiseen perustuva innovaatiojärjestelmä ilmastoystävällisen teknologian kehittämiseksi ja levittämiseksi.
- EU:n tulee tukea kehittyvien maiden mukaantuloa ilmastopäätöksiin esimerkiksi päästövähennys- ja sopeutumistoimien rahoittamisen avulla ja osoittamalla edelläkävijyyttä päästövähennyksissä.

YMPÄRISTÖ JA

TURVALLISUUS

Ilmastonmuutos pakottaa omaksumaan uudenlaisen turvallisuusnäkökulman. Olenaisiksi kysymyksiksi nousevat vesiturva, ruokaturva, elinympäristöjen säilyminen, luonnonmullistuksiin varautuminen ja ympäristökatastrofeista toipuminen väkivallalta suojautumisen sijasta. Esimerkiksi Himalajan jäätiköiden pelätään sulavan vuoteen 2035 mennessä viidennekseen alkuperäisestä. Tällä tulisi olemaan katastrofaalinen vaikutus yli miljardin ihmisen vesiturvaan.

KAUPPA

Koherenssi edellyttää omaehtoista kehitystä. Paikallistalouden tukeminen parantaa yhteisöjen selviytymismahdollisuuksia. WTO-säännöt on muutettava ilmastonmuutoksen torjuntaa edistäviksi niin, ettei GATS- ja NAMA-neuvotteluissa tulkita uusiutuvia energialähteitä ja energiansäästöä edistämään pyrkivää lainsäädäntöä kaupan esteeksi. WTO-sopimusten tulisi olla alistaisia ympäristö- ja ihmisoikeussopimuksille. Ympäristökysymykset on integroitava osaksi talous- ja kilpailukyky politiikkaa.

SIIRTOLAISUUS

Ympäristöpakolaisia oli 1990-luvun puolivälissä noin 25 miljoonaa, "perinteisiä" pakolaisia puolestaan noin 22 miljoonaa. Vuoteen 2050 mennessä ympäristöpakolaisia arvioidaan olevan yli 150 miljoonaa. Suurimmat pakolaisvirrat kohdistuvat köyhiin kehitysmaihin, jotka ovat vähiten vastuussa ilmaston muuttumisesta. Kaikkein köyhimpiin maihin kuuluvassa Bangladeshissa arvioidaan tulevina vuosina olevan noin 20 miljoonaa ilmastonmuutoksen liikkeelle ajamaa ympäristöpakolaista.

HIV/AIDS

HIV/aids vie voimavaroja ja edellytyksiä yhteisöjen kehittämisestä. Voimavarojen kuluessa arkipäivästä ja akuuteista ongelmista selviämiseen ei paikallisyhteisöillä riitä resursseja ilmastonmuutoksen torjumistoi- mien miettimiseen ja ilmastonmuutokseen varautumiseen.

5. SIIRTOLAISUUS JA KEHITYS

SIIRTOLAISUUS ON OSA KEHITYSPOLITIIKKAA

Siirtolaisuuspolitiikkaan liittyviä kysymyksiä tulee tarkastella johdonmukaisesti osana kehityspolitiikkaa. Siirtolaisuus- ja kehityspolitiikan yhteentoimivuuden tärkeyttä korostetaan myös useissa Euroopan unionin poliittisissa kannanotoissa, muun muassa Haagin ohjelmassa ja Afrikka-strategiassa.

Toimiva kehityspolitiikka ja kehitysyhteistyö vaikuttavat tehokkaasti siirtolaisuutta synnyttäviin ongelmiin. Ne vähentävät köyhyyttä, parantavat ihmisten elinoloja ja -ympäristöä sekä edistävät terveyttä, tasa-arvoa sekä työ- ja koulutusmahdollisuuksia. Niiden avulla torjutaan myös siirtolaisuuteen liittyviä ilmiöitä kuten ihmiskauppaa ja -salakuljetusta.

Siirtolaisuuteen liittyvät ongelmat ovat kuitenkin korostuneet eurooppalaisessa maahanmuuttopolitiittisessa keskustelussa. EU:n tulisi luopua uhkiin keskittyvästä lähestymistavasta ja tarjota ihmisille laillisia maahanmuuton kanavia. Samalla sen tulisi varmistaa, että suojelua tarvitsevat ihmiset saavat kansainvälisen oikeuden edellyttämän kohtelun.

Tämän hetken ehkä näkyvin muuttoliikkeeseen liittyvä keskustelunaihe on Afrikasta tulevat siirtolaiset sekä heidän salakuljetuksensa ja kohtelunsa. Keskustelu paljastaa miten kehityspolitiikan ja siirtolaisuuspolitiikan yhteensovittaminen ontuu esimerkiksi Välimerellä, missä ihmissalakuljetus on kasvava ongelma.

AFRIKAN JA EUROOPAN SIIRTOLAISPOLITIIKAT TÖRMÄÄVÄT VÄLIMERELLÄ

Sota, köyhyys ja taudit ovat Afrikan siirtolaisuuden keskeiset syyt. Monessa Afrikan maassa tuloerot kasvavat, keskimääräinen elinikä laskee ja ihmiset syrjäytyvät. Afrikassa on lähes neljä miljoonaa pakolaista ja moninkertaisesti enemmän muita olosuhteiden pakosta, esimerkiksi luonnonkatastrofien jaloista, muuttamaan joutuneita. Pelkästään Sudanissa väkivalta on ajanut kuusi miljoonaa ihmistä kodeistaan. Puutteen ja väkivallan jaloista pakenevan on kuitenkin lähes mahdotonta päästä Eurooppaan. Afrikan ja Euroopan siirtolaispolitiikat törmäävät Välimerellä, jonne hukkuu kuukausittain satoja salakuljetuksen ja ihmiskaupan uhreja.

Espanjan Melillassa Välimeren ihmissalakuljetusta yritetään estää muurein. Vuoden vaihteessa alueelle nousi jo kolmas korkea piikkilanka-aita aikaisempien rinnalle. Uutistoimistot välittivät kuvia aidoista, joiden piikeissä roikkui kiinnijääneiden ihmisten omaisuutta, kasseja, paidanriekaleita ja kenkiä. Marokon poliisi tiivisti eurooppalaisten maiden toivomuksesta rajavalvontaansa, ampui aitaa ylittäviä afrikkalaisia, palautti osan lähtömaihin ja hylkäsi loput Saharan autiomaahan. Köyhyyden aiheuttamaa muuttoliikettä ei kuitenkaan voida hillitä rajavalvontaa tai muuta kontrollia tehostamalla. On tartuttava myös muuttoliikkeen perussyihin lähtömaissa.

He, jotka pääsevät Euroopan puolelle, kohtaavat usein karun todellisuuden. Saapuneet huomaavat pian, että vastassa ei olekaan valoisaa tulevaisuutta vaan elämä laittomana siirtolaisena, mikä usein johtaa lähtömaahan palauttamiseen.

TIESITKÖ?

Euroopan unionissa turvapaikkahakemusten määrä putosi 16 prosenttia vuodesta 2004 vuoteen 2005. (UNHCR, 2005). Väitteet kasvavasta turvapaikkaongelmasta teollisuusmaissa eivät heijasta todellista tilannetta, sillä suurin osa maailman pakolaisista on yhä edelleen kehitysmaissa.

VAATIMUKSEMME:

- Kehitys antaa mahdollisuuksia jäädä kotimaahan ja vähentää laitonta siirtolaisuutta ja siihen liittyvää rikollisuutta. EU:n on tuettava lähtömaiden taloudellista ja sosiaalista kehitystä.
- EU:n tulee toteuttaa johdonmukaista ja kokonaisvaltaista kehitys- ja maahanmuuttopolitiikkaa, jonka avulla se osallistuu uskottavasti kansainväliseen vastuunjakoon pakko-siirtolaisuuteen liittyvien kysymysten ratkaisussa kuten pakolaisuus sekä ihmissalakuljetus ja -kauppa. Samalla EU:n tulee tarjota laillisia kanavia maahanmuuttoon unionin alueelle.
- EU:n maahanmuuttopolitiikan tulee kunnioittaa kansainvälisiä ihmisoikeusnormeja ja taata suojelua tarvitsevien asianmukainen kohtelu. Euroopan unionin tulee löytää tasapaino rajakontrollin ja sen välillä, ettei ketään palauteta alueille, missä heitä uhkaavat ihmisoikeusloukkaukset.
- EU:n tulee tehostaa tiedotusta laillisista maahanmuuttokanavista Euroopan unionin alueelle ja laittomaan siirtolaisuuteen liittyvistä riskeistä siirtolaisten lähtömaissa. Harva salakuljettajien käsiin antautunut tietää, mitä matkalla tapahtuu, mitkä ovat hänen mahdollisuutensa päästä perille ja minkälaista elämä uudessa maassa todellisuudessa on.

SIIRTOLAISUUS JA

YMPÄRISTÖ

Siirtolaisuuden ja ympäristön välinen yhteys on selvä luonnonkatastrofien yhteydessä. Sen sijaan vähemmän huomiota on kiinnitetty ilmastonmuutoksen aiheuttamaan siirtolaisuuteen. Samalla kun ympäristötekijät aiheuttavat muuttoliikettä, suuret pakolaisvirrat vaikuttavat myös ympäristöön. Kasvatavat pakolaismäärät esimerkiksi kehitysmaasta toiseen aiheuttavat muun muassa infrastruktuuriin, energian kulutukseen ja juomaveden saantiin liittyviä ongelmia.

KAUPPA

Vuonna 2004 siirtolaiset lähettivät 130 miljardia euroa lähtömaihinsa Afrikkaan. Summa on yli kolme kertaa enemmän kuin maanosaan suuntautuva virallinen kehitysapu. Lähtömaihin palautettavat rahat vaikuttavat makrotalouteen myönteisesti edistämällä kotitalouksien ostovoimaa. Yksityisten henkilöiden rahansiirtomahdollisuuksia tulisi helpottaa.

HIV/AIDS

Monet pakolaiset ja laittomat siirtolaiset elävät terveys- ja sosiaalipalvelujen oluttomissa. Heidän keskuudessaan taudit ja sairaudet muun muassa HIV/aids ovat kantaväestöä yleisempiä ja tiedon, ehkäisyn sekä hoidon saanti on vaikeaa tai mahdotonta. Konfliktiteissa naiset ja tytöt joutuvat usein raiskauksien kohteiksi. Raiskauksista voi seurata epätoivottuja raskauksia ja sairastumisia erilaisiin tauteihin.

TURVALLISUUS

Terrorismin vastainen toiminta on vaikuttanut myös siirtolaisuudesta ja maahanmuutosta käytävään keskusteluun. Terrorismin lisäksi laittoman maahanmuuton katsotaan olevan uhka turvallisuudelle. Haasteena onkin lisätä turvallisuutta vaarantamatta pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden oikeuksia ja siirtolaisten vapauksia tai patoamatta työperäistä maahanmuuttoa. Tämän vuoksi tarvitaan turvallisuus- ja maahanmuuttopolitiikan sekä ihmisoikeuksien yhteensovittamista.

6. HIV/AIDS JA KEHITYS

HIV/AIDS ON UHKA KOKONAISILLE YHTEISKUNNILLE KEHITYSMAISSA

HIV/aids on yksi kehityksen suurimmista uhkatekijöistä. Maailmassa on noin 40 miljoonaa HIV-tartunnan saanutta, eikä pandemia ole laantumassa. Lähes 25 miljoonaa ihmistä on jo kuollut aidsiin. Joka päivä lähes 1800 alle 15-vuotiasta saa HIV-tartunnan ja aidsin takia orvoiksi jääneiden lasten määrän arvioidaan lähivuosina nousevan 25 miljoonaan. HIV-tartunnat leviävät kehitysmaissa, missä köyhyys, sukupuolten välinen epätasa-arvo, koulutuksen, tiedon ja ehkäisyvälineiden puute lisäävät tartunta-alttiutta. Erityisesti nuoret ja naimisissa olevat tytöt ja naiset sairastuvat. HIV/aids uhkaa kokonaisia yhteiskuntia kehitysmaissa, mutta myös EU:n sisällä ja lähialueilla.

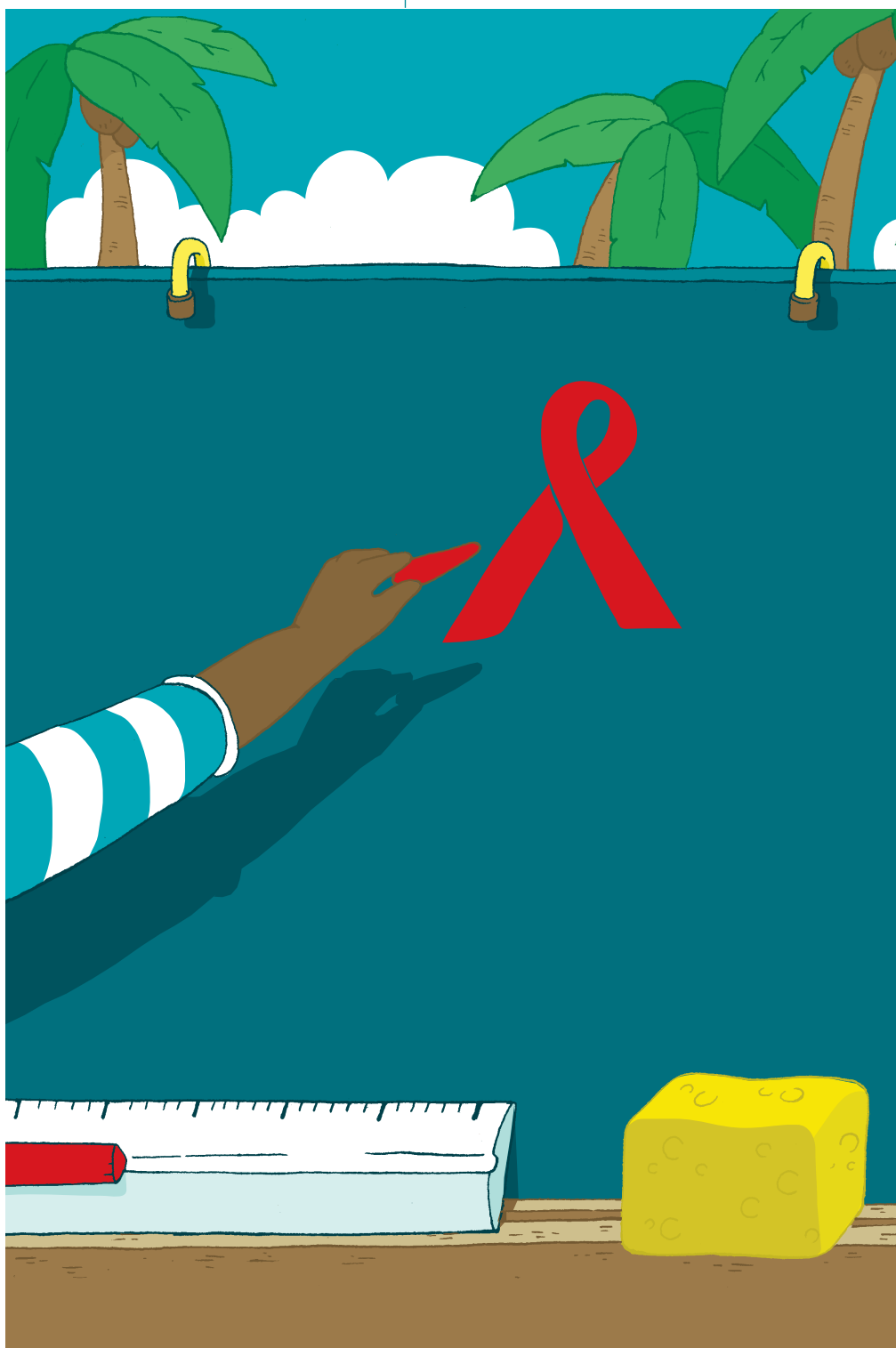
Koska HIV/aids vaikuttaa yhteiskuntaan laajasti, pandemian pysäyttäminen edellyttää yhdenmukaisuutta kehityspolitiikan sisällä ja myös eri politiikan alojen välillä. Euroopan unionin kehityspoliittisessa julkilausumassa ja Suomen kehityspoliittisessa ohjelmassa HIV/aidsia käsitellään laaja-alaisena kehityskysymyksenä. HIV/aids on huomioitava yhtä kattavasti käytännön ohjelmissa ja sen integroiminen muille politiikan aloille on varmistettava. EU:lla on sekä poliittista valtaa että taloudellisia resursseja toimia HIV/aidsin vastaisen työn edelläkävijänä. Sen tulee toiminnassaan edistää johdonmukaisuutta ja ottaa ihmisoikeudet toimintansa lähtökohdaksi.

AIDS LEVIÄÄ AASIASSA

Yli miljardin asukkaan Intiassa HIV/aids on arkipäivää. Vuonna 2005 Intiassa arvioidaan olleen yli 5 miljoonaa HIV-tartuntaa, ja määrä kasvaa nopeasti. Tietous aidsista on usein huhujen ja kuulopuheiden varassa. Siksi tarvitaan Nato Balu Mugnin ja hänen miniänsä kaltaisia rohkeita ihmisiä, jotka haluavat ja uskaltavat puhua vaietusta aiheesta.

Isoisä Nato kuvailee perheensä tilannetta: ”Muutamia kuukausia sitten ainoa poikani kuoli aidsiin. Kun hän sairastui, emme tienneet mitä tehdä. Pojalleni tehtiin läheisen kaupungin sairaalassa aids-testi ja lääkäri kehotti menemään Mumbaihin hankkimaan lääkettä. Meillä ei ollut siihen varaa.”

Perhe salasi taudin naapureilta. Kuoleman jälkeen asia tuli naapureiden tietoon ja ihmiset lakkasivat käymästä

talossa. Kylällä puhuttiin, että ruumiin polttamisesta tulee karpäsiä, jotka levittävät tautia.

Isoisä katsoo jo tulevaisuuteen: ”Haluan huolehtia poikani lapsista. Heidän äitinsä on lapsille tärkeä tuki. Niin kauan kun elän, puolustan miniää ja lapsia, vaikka kyläläiset kehottavat lähettämään heidät pois”. Myös perheen äiti sairastaa aidsia ja perhe toivoo saavansa hänelle lääkkeitä. He ovat kuulleet, että säännöllinen ruokailu ja tulehduslääkkeet auttavat tartunnan saaneita.

Äidin toiveena on nähdä lastensa käyvän koulua ja pääsevän ammattiin. ”Tunnen itseni vahvaksi ja yritän pysyä kunnossa lasteni tähden. Eniten pelkään, että sairastun enkä jaksa tehdä pelloilla työtä elannon hankkimiseksi. Elämäni on vaikeaa, koska anoppi syyttää minua mieheni kuolemasta ja on uhannut häätää minut talosta.”

Viisi vuotta myöhemmin perheen äiti on menehtynyt aidsiin. Lapset ovat saaneet tietoa äitinsä elämästä ja ajatuksista äidin kokoamasta kirjasta. Hän on kirjannut siihen kannustavia ajatuksia ja kokemuksia sekä testamentin ja tiedot nimeämästään huoltajasta. Kirja on auttanut perheen tytärtä Moheenia sopeutumaan vanhempien menetykseen.

Moheeni muistaa, kuinka isän kuoltua kaikki muuttui kerralla: ”Isän vielä eläessä aidsista vaiettiin. Hänen kuoltuaan tuntui pahalta, koska emme voineet enää vieraila naapurissa. Koulussa kukaan ei suostunut istumaan vieressäni, koska he luulivat minun sairastavan aidsia.”

HIV/aidsin vaikutukset tunkeutuvat kaikkialle yhteiskuntaan. Moheenin opettajan sairastuessa aidsiin koulunkäynti keskeytyi. Moheenin perheessä lääkkeet puolestaan veivät vähäisetkin varat ja tytöt otettiin pois koulusta.

Nyt Moheeni on 18-vuotias, naimisissa itseään vanhemman miehen kanssa ja kolmen lapsen äiti. Suku järjesti avioliiton, jossa Moheeni elää miehensä varjossa, eikä hänellä ole päätösvaltaa omassa elämässään. Ehkäisyn käytöstä päättää mies, eikä tietoa ja ehkäisyväli-

neitä ole aina edes saatavilla. Moheeni on monien aasialaisten tyttöjen ja naisten tavoin synnyttänyt lapsensa kotona ilman ammattitaitoista apua. Toistaiseksi synnytykset ovat sujuneet hyvin.

Moheeni on myös taloudellisesti riippuvainen miehestään. Hän ei tiedä, miten selviäisi, jos mies kuolisi tai hylkäisi hänet. Joskus Moheeni pohtii: ”Entä jos miehelleni on aids? Mitä minulle ja lapsilleni silloin tapahtuu?”

TIESITKÖ?

HIV leviää erityisesti nuorten keskuudessa: tällä hetkellä noin kaksi kolmasosaa uusista tartunnoista kehitysmaissa on 15–24-vuotiailla nuorilla tytöillä ja naisilla.

VAATIMUKSEMME:

- EU:n tulee huomioida HIV/aids läpileikkaavana teemana kehitys yhteistyössä ja -politiikassa.
- EU:n tulee ajaa HIV/aidsin ehkäisyä ja hoitoa ihmisoikeuskysymyksenä.
- EU:n tulee kehitys yhteistyössä ja -politiikassa suojella lapsia ja edistää HIV/aidsin koskettamien lasten ja nuorten oikeutta tulla kuulluksi heihin liittyvässä päätöksenteossa.
- HIV/aids-tartuntojen ehkäisy on integroitava seksuaalikasvatukseen ja seksuaaliterveyspalveluiden saatavuutta on parannettava.

HIV/AIDS JA

KAUPPA

Kauppapolitiikan epäoikeudenmukaisuudet lisäävät kehitysmaiden köyhyyttä, jolla on suora yhteys HIV-tartuntojen leviämiseen. Monikansallisten lääkeyritysten patentit estävät kehitysmaita hankkimasta aids-lääkkeitä.

SIIRTOLAISUUS

Kriisitilanteet, aseelliset konfliktit ja muutto-liike lisäävät HIV/aids-tartuntoja. HIV leviää pakolaisten ja siirtolaisten keskuudessa, koska he elävät usein terveys- ja perhesuunnittelupalvelujen ulottumattomissa.

TURVALLISUUS

HIV/aids uhkaa yksittäisten ihmisten lisäksi kokonaisia yhteiskuntia ihmisten kuollessa aidsiin. Se on uhka ihmisten turvallisuudelle: naisiin ja lapsiin kohdistuva fyysinen ja rakenteellinen väkivalta sekä tasavertaisen koulutus- ja vaikutusmahdollisuuksien puuttuminen altistavat HIV-tartunnoille. Myös sosiaalinen turvaverkosto heikentyy aidsin leviämisen myötä.

YMPÄRISTÖ

Ilmastonmuutos heikentää yhteisöjen ruokaturvaa ja toimeentuloa sekä syventää köyhyyttä, mikä altistaa HIV-tartunnoille. Aids alentaa jo ennestään köyhien yhteisöjen työkykyä ja vaikuttaa täten ruokaturvaan.

7. EU-PUHEENJOHTAJUUS 2006

EU-puheenjohtajuus
EU Presidency Project 06

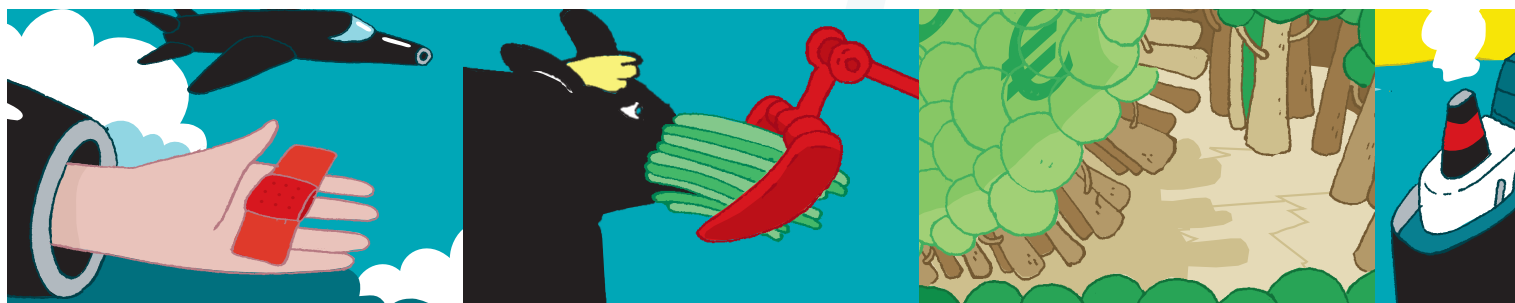
Call for Coherence

KANSALAIJÄRJESTÖJEN YHTEINEN CALL FOR COHERENCE -OHJELMA

Call for Coherence -ohjelmaa koordinoi Kehitysyhteistyöjärjestöjen EU-yhdistys KEHYS ry, jonka EU-puheenjohtajuuskauden verkostossa on tällä hetkellä mukana laaja joukko EU:n kehityspolitiikasta kiinnostuneita suomalaisia kansalaisjärjestöjä.

KEHYS ry seuraa puheenjohtajuuskaudella aktiivisesti virallista kehityspoliittista asialistaa ja keskittyy vaikuttamistoimintaan Suomessa ja muissa EU-maissa. KEHYS myös palvelee suomalaisia ja eurooppalaisia järjestöjä koordinoimalla tapahtumia ja tiedottamalla ajankohtaisista kehityspoliittisista aiheista. KEHYS toimii eurooppalaisten kehitysyhteistyöjärjestöjen yhteenliittymän CONCORDen kansallisena toimikuntana Suomessa. CONCORD edustaa yli 1600 kehitysyhteistyöhön suuntautunutta kansalaisjärjestöä.

Puheenjohtajuuskauden ohjelman päätapahtuma on Helsingissä 2.–3.10. järjestettävä kansainvälinen konferenssi kehityspolitiikan johdonmukaisuudesta. Tapahtuma toteutetaan yhteistyössä suomalaisten järjestöjen, KEHYS ry:n, CONCORDen, ulkoasiainministeriön, Euroopan komission, sekä Suomen kehityspoliittisen toimikunnan kanssa. Se kokoaa Helsinkiin laajan joukon koherenssikysymyksistä kiinnostuneita eri alojen asiantuntijoita. Kansainvälisen konferenssin tavoitteena on toimia keskustelufoorumina, jossa mietitään ratkaisuja kehityspolitiikkaan vaikuttavien politiikkapäätösten johdonmukaisuuden ja sopivien seurantamekanismien kehittämiseksi. Konferenssin aikana on tarkoitus luoda laajempi näkökulma pamfletin päätteisiin eli turvallisuus-, kauppa-, ympäristö-, siirtolaisuus- ja HIV/aids -kysymyksiin.

LISÄÄ TIETOA KANSALAIJÄRJESTÖJEN TOIMINNASTA
EU-PUHEENJOHTAJUUSKAUDELLA:

- KEHYS ry:n EU-puheenjohtajuuskauden sivusto Internetissä:
www.kehys.fi/eupuheenjohtajuus
www.kehys.fi/eupresidency

- Puheenjohtajuuskauden sähköpostilista:
pjkausi-l-join@kehys.fi

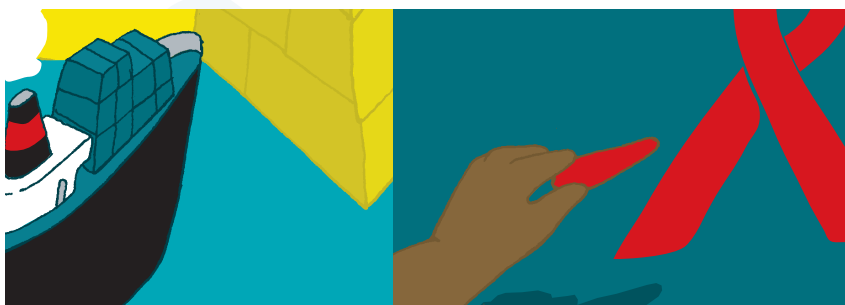
- KEHYS ry:n sihteeristö:
Pääsihteeri Rilli Lappalainen
rilli.lappalainen@kehys.fi
(+358 9 23150560)

EU-puheenjohtajuuskauden
koordinaattori Anne Holopainen
anne.holopainen@kehys.fi
(+358 9 2315 0564)

EU-puheenjohtajuuskauden
tiedottaja Anna Pollari
anna.pollari@kehys.fi
(+358 9 23150563)

EU-hankeneuvoja Eija Mustonen
eija.mustonen@kehys.fi
(+358 9 23150561)

fax. +358-9-23150520

LÄMMIN KIITOS:

Aids-tukikeskus
Ammattikoulutuksen tutkimusseura Ottu ry
Amnesty International
Crisis Management Initiative, CMI
DODO Tulevaisuuden elävä luonto ry
Emmaus Helsinki ry
Evangelisluterilainen lähetysyhdistys Kylväjä ry
FIDA International ry
FinnWID – Naiset kehitystyössä ry
Helsingin Diakonissalaitos
Helsingin yliopiston kehitysmaatutkimuksen laitos
HYY:n kehitysyhteistyövaliokunta
Ihmisoikeusliitto ry
Kansainvälinen Solidaarisuussäätiö
Kansalaisten maailmannäyttämö
Kasvattajat Rauhan Puolesta ry
Kansalaisjärjestöjen konfliktinehkäisyverkosto, KATU
Kehitysyhteistyön palvelukeskus
Kirkkohallitus
Kirkon Ulkomaanapu
Kuurojen Liitto ry
Kuurojen maailmanliitto
Lastensuojelun Keskusliitto
Liikunnan Kehitysyhteistyö LiKe ry
Lääkärin sosiaalinen vastuu ry
Maahanmuuttajien Tuki ry
Maailma.net
Maan ystävät ry
Monika – Naiset liitto ry
Nuorten Akatemia
Operaatio Mobilisaatio
Pakolaisneuvonta ry
PAND – Taiteilijat rauhan puolesta ry
Pelastakaa Lapset
Plan Suomi Säätiö
Reilun kaupan edistämisyhdistys ry
Sadankomitea
Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskus, SASK ry
Suomen Caritas ry
Suomen englanninopettajat ry
Suomen luonnonsuojeluliitto ry
Suomen Lähetysseura
Suomen Pakolaisapu ry
Suomen Punainen Risti
Suomen Rauhanliitto – YK-yhdistys ry
Suomen World Vision ry
Suomen YK-liitto
Suomen ylioppilaskuntien liitto ry, SYL
Suomi – Nicaragua -seura
Taksvärkki ry
Terveysrintama ry
Työväen Sivistysliitto TSL ry
UFF – U-landshjälp från Folk till Folk i Finland rf
Unioni Naisasialiitto Suomessa ry
Vasemmistonuoret ry
Vihreiden nuorten ja opiskelijoiden liitto ry, ViNo
Väestöliitto
Yhteiset Lapsemme ry

Siirtolaisuus ja kehitys -osion valmistelussa on ollut mukana myös kansainvälinen, hallitustenvälinen siirtolaisuusjärjestö, International Organization for Migration IOM.

KEHYS RY PALVELEE KANSALAIJÄRJESTÖJÄ EU:N
KEHITYSYHTEISTYÖHÖN LIITTYVISSÄ KYSYMYKSISSÄ.

KEHYS ry tarjoaa:

- tietoa EU:n kehityspolitiikasta ja kehitysyhteistyöstä.
- tietoa suomalaisten järjestöjen EU-rahoitusmahdollisuuksista.
- tiedotusta, koulutusta ja hankeneuvontaa.

KEHYS ry edistää:

- yhteistyötä ja verkostoitumista suomalaisten ja eurooppalaisten kehitysyhteistyö- ja kansainvälisyyskasvatusjärjestöjen välillä.
- keskustelua EU:n kehityspoliittisista kysymyksistä Suomessa ja Euroopan unionissa.

KEHYS ry
Kehitysyhteistyöjärjestöjen EU-yhdistys
Töölöntorinkatu 2 B
00260 Helsinki
FINLAND
tel. +358 9 2315 0560
fax. +358 9 2315 0520
<http://www.kehys.fi/eupuheenjohtajuus>

Tämä julkaisu on toteutettu Euroopan unionin sekä ulkoasiainministeriön kehityspoliittisen osaston tuella. Tekstissä esitetyt mielipiteet ovat järjestöjen omia.

KEHYS ry:n koordinoima kansalaisjärjestöjen Call for Coherence -ohjelma haluaa herättää keskustelua Suomen EU-puheenjohtajuuskaudella kehityspolitiikan johdonmukaisuudesta. Miten eri politiikkalohkoja on tarvetta yhdenmukaistaa kehityspolitiikan tavoitteiden kanssa? Minkälaisia ratkaisumalleja johdonmukaisuuden parantamiseksi on olemassa ja miten niitä ja niiden toimeenpanoa voidaan jatkossa tehostaa? Tässä julkaisussa käsitellään politiikan johdonmukaisuutta kauppa-, turvallisuus-, ympäristö-, HIV/aids- sekä siirtolaisuuskysymysten näkökulmista.